

*Надія МЕЛЬНИК-НОВОСАД,
1920 р. н., с. Модринь*

О 4-й годині ранку [9 березня 1944 року], коли ще було зовсім темно, село спало. Раптом почулися постріли. В той час ми тимчасово проживали в селі Сагринь, бо надіялися, що у такому великому українському селі буде безпечніше. Постріли частішали. Від запальних куль запалали солом'яні стріхи. Люди почали тікати в поле, за полем був ліс, думали сховатись у ньому, але даремно. З лісу озвалися кулемети, поваливши і вбитих, і

живих на землю, яка вже по-весняному розтавала. Через кілька годин пішов живий ланцюг польських бандитів по полю. Вони стали добивати тих, хто ще був живий. Підійшли і до нас, де ми лежали у видолинку. Там був мій тато, маленька донечка і я. Коли підійшли ближче, тато мій, як та пташка, що відводить ворогів від свого гнізда, встав і пішов їм назустріч. Вони потребували документи, тато показав. Коли побачили, що українець, вистрелили прямо в голову розривною кулею. Підійшов до нас і запитав, хто ми. Я кажу: “Пане, я полька, за що мене вбивати, що я вам поганого зробила?” Стали вимагати документи. Я проситись почала, кажу, що не маю документів, zostалися вдома. Один з них каже: “Бій хамські леб, бо то сен tego rozmножи”, а другий: “Не, нех жие, ідзь, жеби-сь ведзяла, же ці поляк жице даровал”...

От так я лишилася з дочкою жива серед мертвих на березневому чорному полі. Оттаке-то було життя на нашій Холмщині.

Тоді в Сагрині полягло людей без ліку, кажуть — близько 800 осіб, серед них — жінки, діти, старі. Дітей брали за ніжки і розбивали голівки об дерева, а інших кидали у вогонь живими.

На другий день, коли я пішла, щоб якось заховати тата в землю, щоб собаки не розтягли тіло, то люди побиті лежали, як снопи, скрізь. В одному садку було особливо густо. Глянула і жахнулася. Скільки вас тут? Стала лічити і налічила 18 осіб. Перед садком на дорозі лежало двоє людей. Я їх знала. Це була сім'я Притулів. Між ними лежала маленька дитина — два тижні, як народилась. Голеньке лежало. І на нього не пошкодував бандит кулі — посеред маленького чола невеличка дірочка. Скільки загинуло всіх людей в Сагрині, порахувати неможливо, бо в той час у цьому селі було багато селян із ближніх сіл, котрі втікали на ніч до Сагриня, надіючись на спасіння.

Тепер на місці села Сагринь на честь тих бандитів поставили “Холм слави борцям”. Тільки не знаю, за що вони боролися з мирним, невинним народом, з немовлятами, жінками, дідами.

Ми тепер живемо на Волині. Твердять, що тут теж були сутички українського населення з польським. У місцях, де побили поляків, вони домагаються і споруджують пам'ятники.

Ми, холмщаки, колишні мешканці сіл, котрі стерті польською бандою з лиця землі, вимагаємо, щоб на місці наших сіл поставили пам'ятники, щоб упорядкували кладовища,

відновили на могилах хрести, які поляки попалили, понищили, — щоб було видно, де лежать жертви насильства над невинними людьми.

Подумати тільки, яка ж то лють була і жорстокість і яка кількість бандитів була потрібна, щоб в одну мить, в один день і час знищити стільки сіл, обірвати стільки людських життів...